

Major Antecedents of Attraction (Hlavní předpoklady přitažlivosti)

„ Člověk, jako nejspolečenštější tvor ze všech, přežil díky své schopnosti rozpoznat, kdo je pro něj dobrý a kdo zlý. Interpersonální přitažlivost je, literárně řečeno, otázkou života či smrti pro celou lidskou rasu. ”

(Berscheid, 1985, s.414. in studijní text)

Major Antecedents of Attraction (Hlavní předpoklady přitažlivosti)

HLAVNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VZNIK PŘITAŽLIVOSTI

- fyzická blízkost a míra kontaktů
- podobnost
- vzájemná náklonnost
- fyzická přitažlivost

*(Aronson-Wilson-Akert, 2005. Social psychology,
str. 339-354)*

Hlavní faktory ovlivňující vznik přitažlivosti

FYZICKÁ BLÍZKOST A MÍRA KONTAKTŮ

- blízkost podporuje přitažlivost
- existuje méně překážek pro formování přátelství
- pokud jsme v kontaktu, dozvídáme se více informací, máme prostor pro poznání společných zájmů
- blízkost navozuje přitažlivost prostřednictvím tzv. „pouhé expozice“

(Hewstone M., Stroebe W., 2006. Sociální psychologie, str. 430)

Fyzická blízkost a míra kontaktů

Efekt blízkosti (The propinquity Effect)

poukazuje na fakt, že čím menší je fyzická vzdálenost a čím větší je počet interakcí s určitým člověkem, tím větší je pravděpodobnost, že se stane naším přítelem

Efekt čisté expozice (Mere Exposure Effect)

říká, že čím častěji jsme vystaveni kontaktu s jinou osobou, tím větší je pravděpodobnost vzniku vzájemné náklonnosti

Hypotéza kontaktu

říká, že druhé si oblíbíme jednoduše díky tomu, že jsme s nimi v kontaktu

*(Zajonc, 1986 in. Hayesová, N. (2003):
Základy sociální psychologie. Praha: Portál)*

Fyzická blízkost a míra kontaktů

Výzkumy :

T.M. Newcomb (1961) - výzkum vztahů mezi studenty. Studenti se se svými spolubydlícími přátelili na bázi fyzické blízkosti bez ohledu na odlišnosti či podobnosti postojů.

L. Festinger, S.Schachter, K.Back (1950) - výzkum přátelských vztahů na jedné koleji. Téměř polovina respondentů se přátelila výhradně se svými sousedy. Výjimku tvořili ti, kteří bydleli v blízkosti schodů a výtahů. Znali více lidí než ostatní.

(Aronson-Wilson-Akert, 2005. Social psychology, str. 339-354)

Hlavní faktory ovlivňující vznik přitažlivosti

PODOBNOST

- při výzkumu vztahů (Hays, 1988) bylo zjištěno, že přátelé jsou si podobnější než lidé, kteří se neznají
- sledovanými faktory byly věk, stav, národnost, povahové vlastnosti a inteligence
- podobnost postojů působí na přitažlivost zejména tehdy, jsou-li postoje pro jedince důležité

(Hewstone M., Stroebe W., 2006. Sociální psychologie, str. 432)

Podobnost

Teorie podobnosti (Concept of Similarity)

říká, že častěji se přátelíme s těmi, kteří pochází ze stejné demografické vrstvy a dále s těmi, kteří mají podobné názory a zauímají stejné postoje a mají podobný charakter jako my. Dalším důležitým faktorem je podobná úroveň komunikačních dovedností a stejné zájmy. (*„Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá“*)

Teorie komplementarity (Concept of complementarity)

říká, že přitažlivý je pro nás ten jedinec, který je naším protikladem, neboť nám lépe pomůže uspokojit naše potřeby vyrovnáním našich nedostatků. (*„Protiklady se přitahují“*)

Závěr: Výzkumy jednoznačně potvrzují, že lidé se seskupují dohromady na základě podobnosti a nikoli komplementarity. Podobnost tedy hraje v interpersonální přitažlivosti klíčovou roli.

(Aronson-Wilson-Akert, 2005. Social psychology, str. 339-354)

Podobnost

Tři důvody klíčové role podobnosti v interpersonální přitažlivosti:

- předpoklad, že lidé kteří se nám podobají nás také musí mít rádi
- pocit, že lidé, kteří jsou nám podobní, nám dávají jistý druh sociálního utvrzení, že jsme takoví jací máme být
- předpoklad, že lidé, kteří s námi nesouhlasí, nejsou dobří, neboť z jejich opačného názoru usuzujeme na jejich špatné kvality
(*Rosenbaum, 1986*)

Výzkumy:

D.Byrne (1961) výzkum vlivu postojů na interpersonální přitažlivost. Respondenti vnímali osoby se stejnými postoji jako sympatičtější, inteligentnější a přitažlivější než osoby, jejichž postoje se lišily.

B.Burleson, W.Samter (1996) výzkum vrstevnických skupin. Páry přátel měli podobnou úroveň komunikačních dovedností.

(*Aronson-Wilson-Akert, 2005. Social psychology, str. 339-354*)

Hlavní faktory ovlivňující vznik přitažlivosti

VZÁJEMNÁ NÁKLONNOST

„Milovat a být milován je největším štěstím naší existence“ (S.Smith, 1855)

Teorie odměny a ceny – A. Aronson (1976)

nejvíce máme rádi ty, kteří mají rádi nás. Ještě raději máme ty, o nichž se domníváme, že jejich náklonnost jsme si zasloužili jako odměnu

Typy základních interpersonálních konstelací:

- druhá osoba je nám jednoznačně nakloněna
- druhá osoba nám jednoznačně není nakloněna
- druhá osoba nám zprvu není nakloněna, ale postupně si její náklonnost získáme
- druhá osoba je nám nejprve nakloněna, ale posléze její náklonnost ztratíme

Nejvíce jsme přitahováni k osobám z třetí konstelace.

(in. Hayesová, N. (2003): Základy sociální psychologie. Praha: Portál)

Vzájemná náklonnost

Faktory ovlivňující vzájemnou náklonnost:

Sebenaplňující proroctví (Self –fulfilling prophecy) – nastává, vede-li původně mylné sociální přesvědčení k naplnění.

Sebekoncepce (Self – concept) – schopnost jedince vyvolat náklonnost

Výzkumy :

R Curtis, K.Miller (1986) - výzkum vlivu sebenaplňujícího proroctví na vzájemnou náklonnost. Výzkum potvrdil domněnku, že chováme-li se k někomu tak, jako bychom věděli, že nás má rád, bude nás mít skutečně rád.

W.Swann (1992) - výzkum vlivu sebekoncepce na schopnost vyvolat náklonnost. Lidé s vysokou a střední sebekoncepcí raději hovořili s těmi, kteří je měli rádi, naproti tomu respondenti s nízkou sebekoncepcí raději vstupovali do kontaktu s těmi, kteří je kritizovali.

(Aronson-Wilson-Akert, 2005. Social psychology, str. 339-354)

Hlavní faktory ovlivňující vznik přitažlivosti

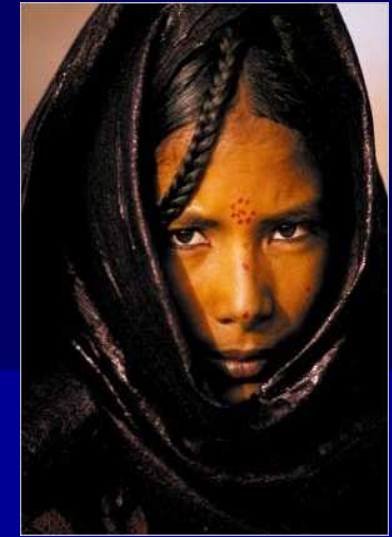
FYZICKÁ PŘITAŽLIVOST

Stereotyp tělesné přitažlivosti

- je-li někdo krásný, automaticky jsou mu přisuzovány další pozitivní vlastnosti
- atraktivní jedinci bývají vnímáni jako méně skromní
- bývá jim přisuzována větší sexuální náruživost a rozvinutější sociální dovednosti
- bývají vnímáni jako společenštější (extrovertnější a přátelštější)
- bývají vnímáni jako dominantnější a duševně zdravější

(Hewstone M., Stroebe W., 2006. Sociální psychologie, str. 440)

Fyzická přitažlivost

- Buss (1989) ve své studii 37 kultur zjistil, že obě pohlaví považují fyzickou přitažlivost za důležitou, přesto ji ve většině kultur muži vnímají jako důležitější než ženy
- vyšší hodnota tělesné přitažlivosti ze strany mužů vyplývá z evoluční teorie
- evoluční teorie (Evolutionary theory) – teorie vysvětlující chování lidí včetně rozdílů preferencí při milenecké přitažlivosti podle pohlaví, a sice z hlediska reprodukční hodnoty (tj. zplození potomka)
- podle evoluční teorie tedy muži kladou velký důraz na příznaky mladšího věku, zdraví a reprodukční hodnoty
- Cunnigham (1986) zjistil, že kritéria přitažlivosti jsou stejná ve většině kultur
(velké oči s širokým pohledem, malý nos, malá brada)
- podle evoluční teorie pracující s faktem, že potomci bývají na rodičích dlouho závislí, ženy dávají přednost partnerovi schopnému potomky materiálně zajistit

(Hewstone M., Stroebe W., 2006. Sociální psychologie, str. 440)

Související teorie interpersonální přitažlivosti

Teorie sociální směny (Social Exchange Theory) W. Thibaud, G.A. Kelly (1959)

Teorie sociální směny říká, že sociální chování a interakce včetně interpersonální přitažlivosti jsou výsledkem sociálních kontraktů, v nichž klíčovou roli hrají zisky a ztráty, míra do jaké jsou v rovnováze a výsledek. Přátelské vztahy se tedy zakládají na ekonomických principech.

Čtyři stádia vztahu v modelu sociální směny:

Vybírání – zjišťujeme zisky a náklady a zároveň uplatňujeme alternativní srovnání

Vyjednávání – experimentujeme s poskytováním a přijímáním různých typů zisků

Zavázání se – začínáme se více zajímat o vztah samotný

Institucionalizace – zvykáme si na vztah a stanovujeme vzájemné normy týkající se zisků a nákladů

(Thibaud, Kelley in. Hayesová, N. (2003): Základy sociální psychologie. Praha: Portál)

Související teorie interpersonální přitažlivosti

Teorie sociální směny (Social Exchange Theory) W. Thibaud, G.A. Kelly (1959)

Závěr:

Míra spokojenosti v přátelském vztahu souvisí s výší úrovně srovnání. Ti, kteří mají tuto úroveň srovnávání vysokou, očekávají vysoké zisky při malých nákladech a naopak jedinci s nízkou úrovní srovnání očekávají, že náklady v přátelských vztazích budou vysoké.

Od toho se také odvíjí spokojenost ve vztazích. Ti, u kterých je vysoké alternativní srovnání jsou přesvědčeni, že svět je plný možností navazovat vztahy, mají více přátel a jsou otevřenější, zatímco ti, jejichž očekávání je v tomto směru nízké setrvávají ve vztahu i při převyšujících nákladech. (Simpson, 1987)

(Aronson-Wilson-Akert, 2005. Social psychology, str. 339-354)

Související teorie interpersonální přitažlivosti

Teorie rovnosti (Equity Theory) - *E. Walster, G.W. Walster, E. Berscheid (1978)*

Teorie rovnosti říká, že mezilidské vztahy nelze redukovat na „má dáti – dal“. Důraz klade na rovnováhu a rovnocennost a férovost. Právě rovnost je podle této teorie považována za jednu z nejdůležitějších sociálních norem.

Čtyři principy teorie rovnosti:

- Lidé se ve vztahu snaží maximalizovat odměny a minimalizovat nepříjemné zkušenosti.
- Lidé si mnohdy vytváří svůj vlastní „férový“ systém odměn a vytváří si za tímto účelem různé kompenzační strategie k zajištění rovnováhy.
- Nerovnost je ve vztahu příčinnou stresu.
- Osoba v nerovném vztahu má snahu obnovit rovnovážný stav. Pokud ztratí naději na obnovení rovnováhy, vztah opouští.

(*Hayesová, N. (2003): Základy sociální psychologie. Praha: Portál*)